Paralı Eğitimle Derinleşen Eşitsizlikler!

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.

"Şu gezegende hakkın olan bir şeyi kendin için istemek hak, başkası için istemekse erdemdir"

1. Eşitsizlik Türleri ve Oranı

Eşitsizlik**,** bir toplumdaki kaynakların adaletli ve eşit olmayan dağıtılmasıdır. Hakça paylaşım ve üleşimin becerilemediği sosyolojik her yapısal birim adaletsiz ve eşitsiz dolayısıyla hukuktan ve insan haklarından uzaktır.

Eşitsizlik yaygın alanyazında temelde şu dört türde sınıflanıyor:

- Doğal özellikler: Göz rengi ve saç rengi gibi fiziksel özelliklerdir.
- Doğal derecelendirmeli özellikler: Yetenek ve zeka gibi fiziksel özelliklerdir (Manza, 2020: 288 ve Turner, 2020: 287),
- Sosyal role dayalı özellikler: İş, görev, meslek farklılarıyla ilgili özelliklerdir.
- Sosyal prestij ve statüye dayalı özellikler: Sosyal beğeni ve maddesel özelliklere dayalı toplumsal tabakalaşma özellikleridir (Karaağaçlı, 2021-1; 37-49).

Sosyoloji bilgi kolu, genellikle insanların varlıksal eşitliğiyle ilgili kalıp normlu betimlemeler ve yargılar yerine eşitsizlikleri sosyal deneyli çalışmalara dayalı bulgularla açıklar.

Eşitsiz sosyallikte, özgürlük oranı" (1)Kaynaklar ve (2)Kıymetler ile betimlenir (Bauman, 2016: 127).

- **Kaynaklar** birey yurttaşın sahip olduğu para, mal, mülk gibi maddi sahiplikleri ve sosyal sermayesidir.
- **Kıymetler** ise birey yurttaşın elde edebileceği ürünleri ve hizmetleri birbiriyle karşılaştırıp kendine göre önceliği olanı seçmesidir.

Özgürlük oranı, kişinin kendi öznel koşulları içinde neyi yapabileceğini veya neyi yapamayacağını gösterir. Eş deyişle tercih etmesidir. Bu tercihe somut örnek olarak da; son parasını ekmek mi yoksa su için harcamasındaki seçim önceliği verilebilir.

2.Sosyolojik Eşitsizlik

- Sosyolojik eşitsizlik, bir toplumdaki kaynakların adaletli ve eşit olmayan her tür bağlamdır.
- Sosyolojik eşitsizlik; güç, din, akrabalık, prestij, ırk, cinsiyet, yaş ve sosyal sınıfın getirdiği toplumdaki sosyal mallara erişimin farklılaşmasından kaynaklanır.
- Sosyolojik eşitsizlik, post kapitalist yeni özneli tutcu ve kuştmacı siyasal uygulamalarla derinleşir.

3.Yasal Metin Olarak MEB 1739 Sayılı Kanu'nunda Eşitlik İklimi

Eğitimde eşitliği yasal olarak güzelleyen ancak pratikte gerçekleşmeyen eşitlik adına; Türkiye'de eğitime erişimde eşitlik fırsat ve imkan olguları 1739 Sayılı Milli Eğitim Kanunu"nda şöyle yer alıyor:

Genellik ve eşitlik: Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişi ve aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Eğitim hakkı: Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar (MEB,1973).

Eğitimde fırsat ve imkan eşitliği Türkiye coğrafyasını kapsayıp kucaklayamıyor. Çünkü; yukarı satırlarda verilen ilkeler ikonik olarak 1739 Sayılı Milli Eğitim Kanunu"nda kalmış görünüyor.

4.Ulusal Eğitimde Parayla Derinleştirilen Eşitsizliklere Kritik Sorular

Sosyolojik eşitsizlik, hangi alan ve hizmet biriminde ele alınırsa alınsın, o sistemle ilgili "girdi-işlem-çıktı-ürün" öğelerindeki ontolojik olarak eşitliğinin olma"ma"sıdır (Karaağaçlı, 2021-2: 36). Oysa, insanda ontoloji duygusunu oluşturan şey eşitlik içinde olduğunu hissettiren umuttur.

Çünkü, anılan bu öğelerin işleyişi, eğitim-öğretim süreçlerinde eğitime erişimde paralı olanlar lehine her geçen gün artarken; parası olmayan çocuklar için eşitsiz ortamlarda eğitim alma Türkiye Eğitim Coğrafyası'nda her geçen gün artmaktadır.

Neden mi? Çünkü;

1-Paralı yani özel özneli vakıf okullarının özel kolejlerin var olan okul ücretlerinin 350.000-400.000 TL olmuş fiyatlarına sıradan bir ailenin çocuğu, somutlandırmak gerekirse 21.000 Tl asgari ücret alan bir ailenin çocuğu erişebilir mi?

2-Her cümleleri "para" olan özel okul iklimi sosyal eşitlik içinde her çocuğa eşit eğitim hizmeti sunma! Kederini empati kurup anlayabilir mi?

3-Toplumsal alanların "arz-talep dengesizliği" sonucu, çocuklarını gösterişli eğitim-öğretimde bireysel farklara göre eğitim yapıyoruz(!) güzellemelerine kapılıp binbir zorluklar içinde çocuklarını özel okullara kayıt yaptırma yarışında olurlarsa Türkiye Eğitim Coğrafyası'nın her köşesinde şirketleşmiş özel okul sahipleri fiyatlarında güncelleme masumiyetiyle ve gerekçesiyle zam üzerine zam yapmazlar mı?

4-Eğitim özel sektörünün MEB 1739 Sayılı Kanundaki "Genellik ve Eşitlik" ilkesi umurunda mı?

5-Özel okulların eğitimin çok yönlü işlevleri idealistik senaryolarında ne kadar yer alıyor?

6-2017-2018 eğitim öğretim yılı ile uygulanmaya başlanan ve her yıl yapılan ortaöğretimden yükseköğretime geçiş sınavına hazırlık süreçleri özel okullar ve dershaneler ile paralı ailelerin çocukları lehine eşitsiz koşullarda yapıldığı neden görülüp itiraz edilemiyor?

7-Özel okullarda görevli başta yönetseller olmak üzere öğretmenler ve destek hizmetlerde görev yapanlar bu okullara başka bir gezegenden mi geldiler?

8-Özel okullarda görev yapan her işgören Türkiye Cumhuriyeti'nin Ulusal Eğitim Sisteminin Formal Örgün Eğitim sisteminin okulöncesi, ilkokul, ortaokul, lise, önlisans, lisans ve lisansüstü süreçlerinden mezun olup; bu okullara geldiler. Bu bağlam yadsınamaz bir varoluş gerçeği iken; özel okullara rağbetin koşulları neden kamu okullarına da sağlanamıyor?

5.Yargı ve Vargıda; Paralı Eşitsiz Eğitim

Kamusal eğitimin, en yumuşak karınlarından olan YKS gibi ulusal ölçekte büyük bir sınava çocuklarının sadece okuldaki derslerle hazırlanamayacağı gerçeği başta eğitim bilimciler ve aileler olmak üzere toplumun ilgili tüm kesimlerince ortak kabul gören travmatik bir durumdur.

Geçtiğimiz yıllarda sınava hazırlıkta olan Lise 12.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ikinci dönem yani bahar önemi okula devamlarının aranma-ma-sı da ulusal eğitimin, "Ben hazırlayamıyorum, herkes YKS hazırlığını kendi yapsın" halli kötü karnesinin açık itirafından öte bir anlamı bulunmuyor!

Çünkü; sosyal temelli eğitsel eşitsizliklerde; "emeğiniz emanetimizdir" ilkesini önemseyen ÖSYM tarafından yapılan sınavların eşit koşullarda yapılması, sınava hazırlığın eşitsizliklerini gideremiyor!

6.Söz Sonunda; Parasız Eğitim Bireye Hak; Merkezi İktidara Görevdir!

Bireysel ve toplumsal varoluş içinde, yurttaş bireylerin gelir kaynağı, gider kalemleri eğitim, sağlık, ulaşım hizmetleri, ifade özgürlüğü, siyasi temsil ve katılım olgularında koşulsuz e-ş-i-t iklimde olmaları yaşamsal önemdedir.

"Bireysel ve toplumsal ölçeklerde kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değiştirme süreci" olan eğitim bir iş kolu gibi görülme-me-lidir.

Birey, toplum ve ulusal kalkınmada (1)Bireysel, (2)Sosyal, 3)Ekonomik, (4)Siyasal ve (5)Örtük işlevleri olan eğitim kamusal alanda zayıflarken; özel sektör marifetini gün geçtikçe güçlendirmeye olanak verilirse anılan işlevlerin gerçekleştirilmesi tartışmalı hale gelmiş olacaktır.

Çoğulcu, çoğunlukçu, çoklu, sosyal adaletli, eşit katılımlı birey, toplum ve ulusal yapıdaki başta eğitim olmak üzere sağlık, ulaşım … hizmet alanlarının birey yurttaşlara p-a-r-a-s-ı-z verilmesi her merkezi iktidarın temel anayasal ve kanuni görevidir.

Refere Alınanlar

Bauman, Z. (2016). **Sosyolojik Düşünmek**. Çev: Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Karaağaçlı**,** M**. (**2021-1**). Eğitimin Sosyolojisi.** İkinci Yazım Birinci Basım. Ankara: Kitapçı Basımevi Yayıncılık Dağıtım Tasarım San Tic. Ltd. Şti. ISBN No:978-605-62357-9-5. Bandrol Seri Aralıkları: THG-PRH 637078-637207.

Karaağaçlı, M. (2024-2). Türkiye Depo Değildir! **Mektepli Gazete. Köşe Yazıları.** 23 Haziran 2024. http://www.mektepligazete.com.

Manza, J. (2020). **Eşitsizlik**. Çev: Çağrı Mutaf. Ed: Bryan S. Turner. ss.288-293. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

MEB (1973). **Milli Eğitim Temel Kanunu. Temel Öğretim İlkeleri.** Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih : 24/6/1973 Sayı :14574.

ÖSYM, (2024).YKS İstatistikleri ve Sonuçları. www.ösym.gov.tr. 17.07.2024.

Turner, Bryan S. (2020). **Eşitlik**. Çev: Çağrı Mutaf. Ed: Bryan S. Turner. ss.286-288. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Etiksel İlke

Burada yer verilen görüşlerden yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi etiksel olarak uygun olacaktır.

İletişim ve Erişimi

e-posta : mkara@gazi.edu.tr
Web (1) : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web (2) :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID:https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları

Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji,güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Tüm yayınlar blogu : mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları

Facebook (1): Kirizma
Facebook (2): Mustafa Karaağaçlı
X : M_Karaagacli_
İnstagram : mustafakaraagacli1
Youtube :AkademikAda